

ПРВИ РАЗРЕД - КЊИЖЕВНОСТ

Жаба чита новине, *J.J. Змај*

Седи жаба сама
на листу локвања,
од жаркога сунца
штитом се заклања.

Да новине чита
то вам слика каже
ал' не може да нађе
што јој очи траже.

Знате већ о чему
жабе бригу воде:
хоће ли се скоро
одселити роде.

Деда и унука, *J.J. Змај*

Седи деда, а на крилу
унука му мала Јела
па га пита:-Је ли, деда,
што је твоја коса бела?

Осмехну се деда стари:
-Чуј, унуко моја мила,
прао сам је шесет лета
па је стога побелила.

Материна маза, *J.J. Змај*

Има дете у селу,
име му је Лаза,
ал' га зову друкчије-
материна маза.

Кад сва деца устану,
он и даље спава,
кад му кажу: Устани!
њего боли глава.

Кад устане, не уме

да се сам обуче,
не сме да се умије,
исте воде вруће.

Кад га жуља ципела,
он ципелу туче,
тад га рука заболи,
па онда јауче.

Кад му даду јабуку,
он би хтео шљива,
кад му пруже погачу,
онда би кољива.

Кад се мало огребе,
плаче и запева:
Јао, јао, помагај,
изић ће ми црева!

Кад је суво, замеси
блата па се каља,
кад га мати покара,
легне па се ваља.

Кад му успу таране,
он би јео риба,
кад се рибе наједе,
тад га боли тиба.

Па затога не зпву
по имену: Лаза,
већ јадно, жалосно:
Материна маза!

Хвала, Ј.Ј. Змај

Ево, драга дечице,
воћа свакојака:
грожђа црна, грожђа бела,
јабука, крушака!
Ове лепе дарове
јесен нам је дала,
драга наша јесени,
велика ти хвала!

То је само на слици,

па нам мира не да;
оно воће, право воће,
још лепше изгледа.
Ове лепе дарове
јесен нам је дала,
драга наша јесени,
велика ти хвала!

Сетимо се прољећа,
његових цветова;
што нам цвеће обећало,
ево тих дарова.
Ове лепе дарове
јесен нам је дала,
драга наша јесени,
велика ти хвала!

Сад имамо довоље
воћа свакојака:
грожђа црна, грожђа бела,
јабука, крушака!
Ове лепе дарове
јесен нам је дала,
драга наша јесени,
велика ти хвала!

Протестна градска песма, Драгомир Ђорђевић

Доста ми је солитера
и десетог спрата,
хоћу као мој друг Пера
у двориште с врата.

Лифтови су чудо светско,
понос сваке зграде,
покваре се врло ретко
а још ређе раде.

Доста ми је тог асфалта
од ког мука хвата,
ја сам брате жељан блата
ко генерал рата.

Доста ми је градских паса
што цвиле за коску,
хоћу краву и то праву,

може и сеоску.

Папагај ми на врх носа
ко да ми је цимер,
хоћу неку ретку птицу:
кокошку на пример.

Нећу кифлу хоћу ону
погачу са сољу,
хоћу дрво макар дрвце
у мом видном пољу.

Доста ми је солитера
и десетог спрата,
хоћу као мој друг Пера
у двориште са врата.

Прича о малом прсту, Душан Радовић

Малој дјечи је досадно. Против дечје досаде измишљене су играчке. Једна играчка су маказе. Маказама се могу сјећи: књиге, хаљине и прсти. Друга играчка је чекић. Чекићем се могу куцати: ексери, зидови и такође прсти. Трећа играчка су шибице. Шибицама се могу изгорети: хаљине, простирке и опет прсти. Деца су мала, а прсти су најмањи. Био је тако једном један прст и звао се Ђура. Имао је много браће. Једном су браћа повела Ђуру у фиоку. Ђура је ишао последњи и прикљештио је нокат. Други пу су га водили у рерну. Да виде да ли је вруће. И Ђура се испекао. Трећи пут играли су се иглом. Сви су се измакли а Ђура се избо. Ђуро, Ђуро, ниси ти ваљда најгори прст? Јесте! Кад треба да се чачка нос – хајде ти Ђуро. Кад требау хладну воду – гурај Ђуру. А кад треба замочити два прста у пекмез, онда су то неки други прсти а не Ђура. Тог Ђуру имају сва деца. То је онај пети, најмањи.

Зравица, Душан Радовић

Све што расте
хтело би да расте...
нека расте,
и треба да расте!

Све што цвета
хтело би да цвета...
Нека цвета,
и треба да цвета!

Нека гледа
све што има око,
свако крило
нек лети високо!
Летети, летети, лепо је летети!
Живети, живети, лепо је живети!

Све што лети
хтело би да лети...
нека лети,
и треба да лети!
Све што пева
хтело би да пева...
Нека пева,
и треба да пева!

Нека скаче
све што има ногу,
нека трче
сви који то могу!
Скакати, скакати, лепо је скакати!
Живети, живети, лепо је живети!

Све што трчи
хтело би да трчи...
Нека трчи,
и треба да трчи!
Све што кљуца
хтело би да кљуца...
Нека кљуца,
и треба да кљуца!

Нека пева
све то има глас,
нико лепше,
ведрије од нас.
Певати, певати, лепо је певати!
Живети, живети, лепо је живети!
ЖИВЕЛИ!

Питала деца, Љубивоје Ришумовић

Питала деца
медведа Брунда
откуд му лепа
и топла бунда.
Рекао медвед
то није бајка,
бунду ми децо
родила мајка.
Деца сад битку
с мамама воде,
траже по бунду
да им роде.

Има једно место, Љубивоје Ришумовић

Има једно место
иза седам мора
где цео свет спава,
спавати се мора.

Има у том месту
госпођица права
која никад, никад
не жели да спава.
Има једно село
иза седам гора
где сва деца једу
јер се јести мора.

Има у том селу
једно розе цвеће,
један јунак мамин
који јести неће.

Ја предлажем за њих двоје
да се нађу, да се споје.

Па нека се цвећка
са супругом нећка.

Најтиша песма, Драган Лукић

ПСТ
ПСССССССССТ
СТАВИТЕ НА УСТА ПРСТ
И КАЖИТЕ:
КАТАНАЦ
ЛАНАЦ,
КОМ ИЗЛЕТИ
ВРАБАЦ,
ТАЈ ЈЕ
ЗЕЛЕНИ ЖАБАЦ.

ПСТ
ПСССССССССТ
ПЕВА СЕ ПЕСМА НАЈТИША,
МЕКА КО ЛЕТЊА КИША
КО ЛЕПЕТ ЛЕПТИРОВИХ КРИЛА
КО ШАПАТ СВИЛА
ПСТ
ПСТ
ПРСТ
НА УСНУ
ПЕВА СЕ НАЈТИША ПЕСМА -
ЈЕДВА ЧУЈНО ДИСАЊЕ БЕБЕ У СНУ.

Јабука, Драган Лукић

На брду је расло дрво. На њему је висила румена јабука. Наишао је лопов. Попео се на дрво и кад је хтео да дохвати јабуку, грана се затресе и јабука је рекла: „Нисам ја за тебе“.

Откинула се, пала на земљу и почела да се котрља низ брдо. С пропланка су јабуку видели чобани.

- Гле лепе јабуке!

Настала је свађа око тога ко ју је први угледао. Сви потрчаше према њој. А јабука рече: „Нисам за вас“.

Скрене нагло и откотрља се даље. Котрљала се тако јабука, котрљала и наишла на два путника. Видели је и један и други, и помислили: „Лепе ли јабуке! Узећу је, али да не види мој сапутник“! А јабука рече: „Нисам за вас“.

Скрене и откотрља се даље преко ливаде. На ливади је спавао дјечак, а девојчица је седела поред њега. Угледала је јабуку и рекла: „О. Дивне ли јабуке! Пробудићу брата, па ћемо је заједно појести“. А јабука се насмешила: „Ја сам за вас“. И докотрља се девојчици у крило.

Ма каква дивота, Мошо Одаловић

Мајка ме стално купа.
И стално иста штета.
Мало мање ме купа,
а више излупета.

Прстом провери воду.
За секунду ме свуче.
Згужва ме као крпу.
па штипа, гребе, туче.

Сапун по мени лети
као на Олимпијади,
а свуда ме срамота-
и спреда и позади.

Руке јој као миксер.
Од мене направи пену.
Зар тата није могао
да нађе нежнију жену?

Баца на ме пешкир
као на палог боксера,
па брише, цеди, стеже
без правила и смера.

Ево ме. Летим у кревет!
Откуд ми ове гаће?
Зар ме је већ обукла;
обукла, него шта ће...

Изокренута прича, Бранко Ћопић

(Ова прича је претрпјела земљотрес, па је у њој све испретурано. Покушајте ви да сваку ријеч вратите на њено право мјесто.)

Тек је брдо изашло иза сунца, а кревет скочи из пространог чиче, навуче ноге на опанке, стави главу на капу и отвори кућу на вратима.

-Гле, ноћај је земља добро поквасила кишу! – Зачуђено прогунђа брк сучући чичу, па брзим двориштем пожури низ кораке, истјера шталу из краве и рече:

-Рогата ливадо, иди паси у зеленој крави, а ја ћу ноге под пут, па ћу поћи у дрва да донесем шуме.

Чича стави раме на сјекиру и намигну бааом на своје око.

-Бако, скувај у јајету четири лонца док се посао врати с чиче. Данас ће ручак слатко појести старца.

Пут распали низ чичу дижући својом широком прашином облаке опанака. Од тога се уплашише нека кола, па у трку изврнуше коње, а узда испусти кочијаша и бубну ледином о леђа.

Догађај се уплаши од овога необичног чиче и опружи поље преко ногу јурећи брже него брдо преко зеца. Најзад, кад је бацио себе испред погледа, од зуба му зацвокота страх и глава му се диже на коси: из оближњег вука вирила је крволочна шума!

-Ау, сад је бостан обрао чичу! Обузет лудим старцем, наш ти страх прескочи преко чакшира и подера трн, па брже од поља потрча преко засијане звијезде.

Пред кућном бабом дочека га вјерни праг.

-Тако ми светог вука, ено недјеље у шуми! – викну гласина храпавим чичом.

Кућа се препаде, ускочи у бабу и забрави кључ вратима, а сурото дрво попе се на чичу и горе се ухвати граном за руке очекујући двориште да дојури у вука.

Сунце и прваци, Станко Ракита

Пљуском радозналих својих зрака
пратило Сунце групу првака.

Веселу колону сека и бата
допратило до школских врата
и смјешкало се: Ђачићи нови,
срећни вам у школи сви часови!

Школско звоно пустило глас,
прваци ушли на први час.

Пред школом су сунчеве зраке
чекале све прваке,
да изиђу, да их позлате,
и весело кући прате.

Како се ко зове, Семјон Коган

Упитала деца ждребе:

- Зашто тебе зову Ветрић?

- Ја брзо трчим. Као ветар.

- А зашто тебе зову Носиља? – обратила се деца кокошки.

- Ја носим јаја.

- А зашто су тебе назвали Певац? – упитала деца петла.

- Ја гласно певам и својим кукурикањем вас будим у зору.

- А тебе, магарче, зашто те зову Тврдоглави?
- Нећу да ти кажем! – одговори магарац и удари копитама о земљу.

Нема за мачке школе, Григор Витез

-Куда ћеш с торбом? –
упита миру мачка.

- У школу! Ђак сам!
Ово је торба ђачка.

- И ја бих с тобом –
мачкине очи моле.

-Не можеш, драга,
нема за мачке школе.

Мачки је доста
да зна прести,
да зна ловити,
да зна јести,
да се зна верати
и да мјауче,
а то све мачке
код куће науче.

Какав може да буде деда, Љубивоје Ришумовић

Деда може да буде добар као парче хлеба,
Сладак као уштипак, ведар као лице неба.
Понеки, међутим, гунђа и носи цвикере,
не воли клизаљке, санке и кликере,
или, још горе, нека вам је на уму,
неки деда има хроничну реуму...
Такав деда није у исправном стању –
треба га послати у бању.

Деда може да буде бивши опанчар,
стари сајција или предратни ојачар,
али сваки без разлике уме да прича лепе приче,
и ако треба као петао кукуриче...

Али, ово је сигурно, ни један на свету деда

своме унуку драгоцене бркове не да.

Лисица и миш, *Народна прича*

Разговарали миш и лисица преко потока:

- Мишићу, мишићу, зашто ти је тако прљав носић?
- Копао сам земљу – каже миш.
- А зашто си копао земљу?
- Правио сам рупу.
- А зашто си правио рупу? – пита лисица.
- Да се сакријем од тебе – одговори миш.
- Лисица се почеша иза ува, па рече:
- Нека, нека, мишићу, ја ћу те сачекати на улазу и ухватићу те.
- А ја у рупи имам собу са креветом, па ћу ту и спавати.
- Кад огладниш, мораћеш да изађеш – рече лисица.
- Јест, да ја немам у рупи и магацин са храном.
- Онда ћу ја раскопати твоју рупу и извадићу те напоље – наљути се лисица.
- А ја ћу – рече мишић – на други излаз и – ту-ту-у и одох!...